

Д. В. Мілов, аспірант Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України
ORCID 0009-0001-5676-1293

ДОСТУП ДО КАСАЦІЙНОГО СУДУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Постановка проблеми. На конституційному рівні однією з основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках – на касаційне оскарження судового рішення (п. 8 ч. 2 ст. 129 Конституції України). Перегляд судових рішень у кримінальних провадженнях у касаційному порядку не є загальним правилом, оскільки допускається державою як останній національний спосіб правового захисту прав і свобод людини в Україні й тільки у випадках, установлених кримінальним процесуальним законодавством (ст. 424 КПК України). Чинним кримінальним процесуальним законодавством достатньо суворо обмежено доступ до суду касаційної інстанції під час досудового розслідування, водночас у науковій літературі неодноразово висловлювались міркування щодо необхідності розширення повноважень суду касаційної інстанції на досудовій стадії кримінального провадження¹. Окрім того, аналіз судової практики свідчить про наявність низки проблемних питань щодо доступу до суду касаційної інстанції під час досудового розслідування. Отже, вказане питання, на наш погляд, потребує доктринальної розробки з урахуванням сучасного стану проблематики та новітньої практики Верховного Суду.

Метою статті є окреслення проблемних питань доступу до суду касаційної інстанції під час досудового розслідування та визначення можливих шляхів їх розв'язання.

¹ Маринів В. 'Особливості реалізації окремих засад кримінального провадження у судах апеляційної та касаційної інстанцій' (2013) 11 Право України 259–266; Бондаренко Я С. 'Касаційна перевірка судових рішень, прийнятих під час досудового розслідування' (дис канд юрид наук, Національна академія внутрішніх справ, 2014) 195

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання оскарження рішень під час досудового розслідування постійно знаходиться в полі зору вчених-процесуалістів. Зокрема, можна відмітити роботи таких учених, як: І. В. Гловюк, Д. І. Клепки, Т. О. Музиченко, С. О. Пшенічко, М. Є. Савенко, А. Р. Туманянц, С. Л. Шаренко, О. Г. Шило та ін. Вагомий внесок у наукове дослідження різних теоретичних і прикладних проблем апеляційного оскарження та перегляду рішень у кримінальному провадженні зробили: Н. Р. Бобечко, О. С. Кашка, В. Т. Маляренко, В. І. Маринів, І. Ю. Мірошніков та ін. Разом із тим питання перевірки судових рішень, прийнятих під час досудового розслідування в касаційному порядку, не знайшли широкого висвітлення у спеціальній літературі.

Виклад основного матеріалу.

Щодо повноважень касаційного суду під час досудового розслідування.

Під час досудового розслідування законодавець передбачив можливість подання скарг на рішення до слідчого судді та оскарження ухвал слідчого судді до суду апеляційної інстанції. Відповідно до ч. 4 ст. 424 КПК ухвала слідчого судді після її перегляду в апеляційному порядку, а також ухвала суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на таку ухвалу оскарженню в касаційному порядку не підлягають. Зауважимо, що вказана норма має виключення. Так, відповідно до ч. 7 ст. 591 КПК ухвала суду апеляційної інстанції за результатом розгляду апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді про залицення скарги на видачу особи (екстрадицію) без задоволення або скасування рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржена в касаційному порядку лише прокурором із мо-

тивів неправильного застосування судом норм міжнародних договорів України, якщо скасування рішення про видачу (екстрадицію) перешкоджає подальшому провадженню щодо особи, видача якої запитувалася іноземною державою.

Згідно з ч. 6 ст. 399 КПК до касаційного суду може бути оскаржена ухвала апеляційного суду про повернення апеляційної скарги або відмову у відкритті провадження. З наведеного вбачається, що під час досудового розслідування доступ до касаційної інстанції є можливим (за виключенням ч. 7 ст. 591 КПК) лише у випадку відмови у відкритті провадження за скаргою на ухвалу слідчого судді або повернення такої скарги.

Встановлення таких законодавчих обмежень на касаційне оскарження цілком відповідає конвенційним стандартам захисту прав людини. Адже згідно з усталеною практикою Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) право на суд, одним з аспектів якого є право на доступ до суду, не є абсолютним, воно за своїм змістом може підлягати обмеженням, особливо щодо умов прийнятності скарги на рішення. Однак такі обмеження не можуть звужувати реалізацію цього права у такий спосіб або до такої міри, щоб саму суть права було порушено. Ці обмеження повинні переслідувати легітимну мету. До того ж має бути розумний ступінь пропорційності між використаними засобами та поставленими цілями (рішення ЄСПЛ у справах «Мушта проти України», заява № 8863/06, п. 37; «Kreuz v. Poland», заява № 28249/95, п. 53; «Golder v. the United Kingdom», заява № 4451/70, п. 38, «Stanev v. Bulgaria», заява № 36760/06, п.п. 229–230)¹.

Водночас, як вже зазначалася, в науковій літературі неодноразово висловлювалися міркування щодо необхідності розширення повноважень суду касаційної інстанції під час досудового розслідування. Зокрема, на думку Я. С. Бондаренко, «рішення апеляційних судів, які ухвалюються за результатами розгляду скарг на ухвали слідчих суддів, торкаються найбільш важливих прав, свобод і законних інтересів осіб, а тому мають перевірятись й у касаційному порядку. Відповідно касаційна перевірка судових рішень, прийнятих під час досудового розслідування, стане важливою

процесуальною гарантією охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження»².

Т. Г. Ільєва сформулювала пропозицію щодо розширення повноважень касаційної інстанції перевіркою ухвали суду апеляційної інстанції про залишення без змін ухвали слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на постанову слідчого або прокурора про закриття кримінального провадження³. У цілому такі рішення відповідають концепції, закладеній у ч. 2 ст. 424 КПК, яка передбачає оскарження ухвал суду першої інстанції після їх перегляду апеляційним судом, а також ухвал суду апеляційної інстанції як таких що перешкоджають подальшому кримінальному провадженню. Відмітимо, що схожа позиція висловлювалася Конституційним Судом України у рішенні щодо офіційного тлумачення положень пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України 1960 р.⁴ Так, у вказаному рішенні зазначається, що реалізацією права особи на судовий захист є можливість оскарження судових рішень у судах апеляційної та касаційної інстанцій. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку гарантує відновлення порушених прав і охоронюваних законом інтересів людини і громадянина. Конституційний Суд України дійшов висновку, що рішення місцевих та апеляційних судів у справах публічного і приватного обвинувачення, якими залишено без задоволення скарги на постанови про відмову в порушенні кримінальної справи, є такими, що перешкоджають подальшому провадженню у справі, оскільки виключають можливість порушення кримінальної справи, про-

² Бондаренко Я. С. 'Касаційна перевірка судових рішень, прийнятих під час досудового розслідування' (дис канд юрид наук, Національна академія внутрішніх справ, 2014) 4

³ Ільєва Т. Г. 'Функція судового контролю у кримінальному процесі' (автореф дис канд юрид наук Київ, 2014) 4, 13 (20)

⁴ *Примітка.* Вказана норма передбачала, що у касаційному порядку можуть бути перевірені вироки і постанови апеляційного суду, постановлені ним в апеляційному порядку. У касаційному порядку також можуть бути перевірені вироки місцевих судів, постанови (ухвали) цих судів у справах про застосування примусових заходів виховного чи медичного характеру, інші постанови (ухвали), які перешкоджають подальшому провадженню у справі, ухвали апеляційного суду, постановлені щодо цих вироків, постанов (ухвал), крім випадків, коли апеляційною інстанцією зазначені рішення скасовано, а справу направлено на нове розслідування чи новий судовий розгляд, а також ухвали апеляційного суду, постановлені ним в апеляційному порядку щодо видачі особи (екстрадиції).

¹ Берназюк Я. Європейські стандарти реалізації права особи на доступ до правосуддя в аспекті можливості касаційного (третього) перегляду справи. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1057874/> (дата звернення: 11.04.2025)

ведення досудового слідства (дізнання), її судового розгляду. по суті, ухвалення вироку та вчинення інших процесуальних дій, а тому вони повинні перевірятися в касаційному порядку¹.

Безумовно, в науковій літературі висловлюються й протилежні міркування. Так, Н. Р. Бобечко вважає, що «можливість оскарження й перевірки ухвал слідчих суддів слушно обмежена. Такою межею є апеляційне провадження, яке здатне забезпечити оперативну перевірку ухвал слідчих суддів (п'ять днів на їх оскарження та три дні на апеляційний розгляд). Подібних організаційних можливостей у касаційній інстанції в Україні і близько немає. Запровадження аналізованої пропозиції вимагатиме перебудови стадії касаційного провадження, що неминуче призведе до стирання відмінностей між апеляційним та касаційним провадженням. Крім того, це істотно збільшить навантаження на суддів касаційної інстанції, відволікатиме їх від перевірки підсумкових рішень судів нижчого рівня. Забезпечення прав заінтересованих осіб на участь у касаційному розгляді нерідко вимагатиме його відкладення. Враховуючи встановлені кримінальним процесуальним законом строки та практику застосування відповідних норм КПК України, цілком можливі ситуації, за яких судовий розгляд кримінального провадження вже завершиться, а суд вищого рівня тільки розпочне підготовку до перевірки скарги на ухвалу слідчого судді. Здійснення судового контролю за діяльністю слідчих суддів та її результатами не є і не може бути завданням касаційного провадження. У цьому немає потреби. Апеляційна перевірка ухвал слідчих суддів є значно ефективнішою, оперативнішою та дешевішою»².

Хоча аргументи й є слушними, проте вважаємо за необхідне висловити свої міркування з цього приводу. По-перше, попри темпоральні складнощі, Верховний Суд розглядає касаційні скарги на ухвали апеляційного суду про відмову у відкритті провадження або повернення апеляційної

скарги на ухвалу слідчого судді в межах строків досудового розслідування. Крім того, «темпоральні» аргументи не можуть бути застосовані для рішень, наприклад, про закриття кримінального провадження або про відмову у внесенні відомостей до ЄРДР. Натомість, саме такі моменти перешкоджають подальшому провадженню та доступу особи до правосуддя. По-друге, не можна ігнорувати той, факт, що попри пряму заборону оскарження ухвал слідчого судді після її перегляду в апеляційному порядку, а також ухвал суду апеляційної інстанції за результатами розгляду апеляційної скарги на такі ухвали, аналіз судової практики свідчить про чисельні випадки подання касаційних скарг на такі рішення³. По-третє, важко говорити, про безумовну ефективність апеляційного провадження. Водночас ми погоджуємось із Н. Р. Бобечко щодо необхідності обмеження доступу до касаційної інстанції під час досудового розслідування. Безперечно, перевірка всіх рішень слідчого судді або рішень апеляційного суду за результатами перегляду рішень слідчого судді є недоцільною. Однак, на наше переконання, повноваження суду касаційної інстанції під час досудового розслідування мають бути розширені. Вважаємо, що в аспекті оскарження ухвал слідчого судді та рішень апеляційного суду за результатами їх перевірки може бути застосований аналогічний критерій як і щодо ухвал суду першої інстанції – перешкоджання подальшому кримінальному провадженню. Тобто касаційній перевірці під час досудового розслідування мають підлягати виключно ті рішення, які перешкоджають подальшому кримінальному провадженню.

Окрім того, вважаємо за доцільне торкнутися питання, дотичного до розглядуваного, а саме: за-

¹ Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Касьяненка Бориса Павловича щодо офіційного тлумачення положень пункту 8 частини третьої статті 129 Конституції України, частини другої статті 383 Кримінально-процесуального кодексу України від 11 грудня 2007 року №11-рп/2007 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va11p710-07#Text>

² Бобечко Н. Р. 'Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України' (дис доктора юрид наук Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014) (154-155) 498

³ Примітка. Наприклад, з ухвали Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду вбачається, що ухвалою слідчого судді Шевченківського районного суду м. Запоріжжя від 08 січня 2025 року відмовлено у задоволенні заяви ОСОБА_4 про відвід судді ОСОБА_5 у справі за скаргю ОСОБА_4 на рішення та бездіяльність слідчого СВ ВП №3 ЗРУП ГУНП в Запорізькій області ОСОБА_6. Ухвалою Запорізького апеляційного суду від 31 січня 2025 року відмовлено у відкритті апеляційного провадження за апеляційними скаргами ОСОБА_4 на вказану ухвалу слідчого судді. У касаційній скарзі ОСОБА_4 просить переглянути в касаційному порядку зазначені судові рішення. Ухвала Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 10 березня 2025 р. справа №336/4720/16-к URL: https://opendatabot.ua/court/125736734-a99616d914c1376a6d15207cbad95a7a?_gl=1*s1rxlu*_ga*MTIyMDI4MDA1MC4xNzQ1MjI5NzUx*_ga_0SS0PS3NLJ*MTc0NjAyNjIxNy4xMy4xLjE3NDYwMjYyYjUuMTIuMC4w.

безпечення єдності судової практики при здійсненні судового контролю під час досудового розслідування. Статтею 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» встановлено, що Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом. Конституційний Суд України також наголосив, що забезпечення сталості та єдності судової практики є основоположною функцією Верховного Суду (ч. 1 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»), яку не може здійснювати інший орган державної влади, зокрема Конституційний Суд України (п. 8 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 червня 2022 року № 6-р(П)/2022)¹. Водночас правомірність діяльності слідчого судді здебільшого не є безпосереднім предметом аналізу Верховного Суду під час здійснення ним правосуддя як судом касаційної інстанції. Особливо з огляду на послідовну практику Верховного Суду щодо перевірки ухвал слідчого судді, відповідно до якої «ухвала про надання судової санкції не є предметом перевірки суду касаційної інстанції»², «відповідно до вимог кримінального процесуального закону суди під час розгляду кримінальних проваджень не наділені повноваженнями оцінювати на предмет законності постановлені суддями (правоохоронними органами) рішення, а лише вправі надати оцінку щодо їх допустимості чи недопустимості як доказу в кримінальному провадженні»³. Тож багато проблем здійснення судового контролю під час досудового розслідування залишаються невіділені, що негативно позначається на єдності правозастосовної практики.

У цьому сенсі ми погоджуємось з Н. В. Глинською та О. Г. Шило, що одним із перспективних напрямів є впровадження інституту преюдиційного

запиту як ефективного засобу досягнення узгодженості правозастосування⁴. Особливість преюдиційного запиту полягає в тому, що найвищий у державі суд тлумачить норму права за запитом суду ще до моменту вирішення справи по суті в суді першої інстанції, а не виправляє помилку суду за результатами процесуального перегляду вже ухвалених судових рішень. Цим досягається значний позитивний ефект – практика завчасно формується однаково, а також мінімізується ризик скасування судового рішення судом вищої інстанції, що також сприяє додержанню вимог Конвенції щодо розгляду судами справ у розумні строки⁵.

З огляду на сучасний стан правозастосування цей засіб є вельми затребуваним у діяльності слідчих суддів. Практика свідчить про наявність чисельних проблем, пов'язаних із неоднаковим застосуванням норм кримінального процесуального закону під час здійснення судового контролю у досудовому провадженні. Враховуючи чинну модель предмета відання слідчого судді, що охоплює розв'язання всіх питань обмеження прав і свобод людини під час досудового розслідування, а також забезпечення змагальності на цьому етапі кримінального провадження, проблеми правильного застосування закону мають вирішальне значення не лише для вирішення завдань досудового розслідування, а й для досягнення мети кримінального провадження у вигляді справедливого вирішення кримінально-правового спору. Тому превенція неправильного застосування закону в цьому сегменті має величезний потенціал для ефективного вирішення завдань кримінального провадження⁶.

Щодо реалізації права на доступ до суду касаційної інстанції під час досудового розслідування.

Відмітимо, що одним із проблемних питань правозастосовної практики є відмова у відкритті апеляційного провадження за скаргою на ухвали слідчого судді, постановлення яких не передбачено законом. Нагадаємо, що у постанові Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справі № 243/6674/17-к наголошено на необхідності забезпечення права на оскарження ухвал

¹ Рішення Конституційного суду у справі за конституційною скаргою Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» щодо відповідності Конституції України (конституційності) припису першого речення частини першої статті 1050 Цивільного кодексу України від 22 червня 2022 р. справа № 3–188/2020(455/20) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-22#Text>

² Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 14 березня 2024 р. справа № 255/1088/18 провадження № 51-6637км23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117788868>

³ Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 21 лютого 2021 р. справа № 683/1507/16-к провадження № 51-8872км18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109242195>

⁴ Шило О. Г. (ред) Єдність судової практики у вимірі стандартів якості кримінального процесуального законодавства України (Право, 2023) 171

⁵ 'Інтерв'ю з Я. Романюком' 11 (175) Судовий вісник <<https://pravo.ua/articles/praktichna-neobhidnist/>>

⁶ Шило О. Г. (ред) Єдність судової практики у вимірі стандартів якості кримінального процесуального законодавства України (Право, 2023) (171-172) 352

слідчого судді, постановлення яких не передбачено чинним КПК¹. У розвиток цієї правової позиції Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду у рішенні від 31 травня 2021 року зробила такі висновки: «серед усіх рішень слідчого судді, можливість ухвалення яких прямо не передбачена КПК у межах відповідних регламентованих цим Кодексом процедур, слід виокремити дві групи рішень: ухвалені поза межами процедури, передбаченої КПК (з питань, процедура вирішення яких слідчим суддею не передбачена КПК); ухвалені в межах передбаченої КПК процедури із застосуванням положень ч. 6 ст. 9 КПК та загальних засад кримінального провадження, визначених ч. 1 ст. 7 цього Кодексу. І якщо питання неправомірності відмови судом апеляційної інстанції у перевірці законності рішень слідчого судді, які належать до першої групи, отримала своє вирішення на рівні висновків вищої судової інстанції щодо застосування норм права (в постанові Верховного Суду України від 12 жовтня 2017 року у справі № 5-142кс(15)17, у постановах Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 року у справах № 237/1459/17 та № 243/6674/17), то питання щодо апеляційного оскарження другої групи рішень потребує диференційованого підходу з огляду на зміст ухваленого слідчим суддею рішення у кожному конкретному випадку... З наведеного вбачається, що перевірці в апеляційній інстанції підлягають лише ухвали слідчого судді, які пов'язані з можливістю істотного обмеження прав, свобод та інтересів особи або мають вирішальне значення для руху досудового розслідування чи кримінального провадження в цілому».² Водночас при застосуванні вказаних позицій Верховного Суду спостерігається відмінність судової практики при розв'язанні однорідних питань.

Так, наприклад, у рішенні Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 01 грудня 2022 року вказується, що слідчий суддя Приморського районного суду м. Одеси, скасовуючи рішення про відмову у визнанні ОСОБА_2 потерпілою, формально діяв

у межах ч. 2 ст. 307 КПК України. Водночас уся переча цим же нормам КПК України слідчий суддя зобов'язав слідчого вчинити конкретні дії – залучити ОСОБА_2 в якості потерпілої у кримінальному провадженні № 12017040700001304 від 23 вересня 2017 року, надати їй пам'ятку про права й обов'язки потерпілої та допитати її в якості потерпілої, цим самим втрутився в процесуальні повноваження слідчого³. Водночас у рішенні цієї ж палати від 01 квітня 2025 року при розгляді аналогічного питання щодо можливості оскарження ухвали слідчого судді, якою зобов'язано прийняти рішення про визнання особи потерпілою, зроблено висновок, що «в цьому випадку не виникає питань, які б не було врегульовано чи неоднозначно застосовано нормами КПК. А тому немає підстав вважати, що апеляційний суд, відмовляючи у відкритті апеляційного провадження, не дотримався загальних засад кримінального провадження щодо забезпечення права на оскарження процесуальних рішень»⁴. При цьому в рішенні Верховного Суду від 14 лютого 2023 року наводиться аргументація на користь того, що слідчий суддя своєю ухвалою не може зобов'язати прийняти певне рішення «при оскарженні дії або не здійсненні дії слідчий суддя має повноваження зобов'язати припинити дію або здійснити дію, однак не має повноважень скасувати дію, що вже відбулася. В той самий час щодо оскаржених рішень слідчий суддя має повноваження лише скасувати таке рішення, але не має повноважень зобов'язати прийняти рішення. Тим більше, слідчий суддя не має повноважень визначати, яке саме рішення має прийняти слідчий або прокурор у конкретному випадку, оскільки таким чином суддя втрутиться у сферу повноважень цих осіб і фактично братиме участь у діяльності сторони обвинувачення всупереч своїй ролі в провадженні (частина 3 статті 22 КПК)»⁵. Не вдаючись

¹ Постанова Великої Палати Верховного Суду від 23 травня 2018 р. у справі № 243/6674/17-к URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74475959> (дата звернення: 11.04.2025)

² Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 31 травня 2021 р. у справі № 646/3986/19 URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=97429838&red=1000037a5713a2b317de9a92a14560f6d2aedc&d=5> (дата звернення: 11.04.2025)

³ Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 01 грудня 2022 року справа № 522/7836/21 <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=107748100&red=1000032ae6498b78a1cf54d57075788cfcecd9&d=5> (дата звернення: 11.04.2025)

⁴ Ухвала Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі у складі Верховного Суду від 01 квітня 2025 року справа № 178/2360/24 <https://opendatabot.ua/court/126289938-6b984cea3ef91414136aa4e04eda141> (дата звернення: 11.04.2025)

⁵ Постанова Першої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 14 лютого 2023 року справа № 405/680/22 URL: <https://opendatabot.ua/court/109075175-0650243c945c146fdf72d5b63de2d5ef> (дата звернення: 23.04.2025)

до оцінки описаної практики, лише зробимо акцент, що така відмінність судової практики може істотним чином зашкодити реалізації права на доступ до суду. Підкреслимо, що ЄСПЛ в аспекті розгляду питань доступу до суду третьої інстанції зазначає, що обов'язковому дотриманню підлягає застосування процесуальних повноважень вищими судовими інстанціями з позицій передбачуваності (прогнозованості) з точки зору учасників справи (рішення у справах «Мушта проти України», заява № 8863/06, п. 41, «Мельник проти України», заява № 23436/03, п. 26). Видається, що з метою забезпечення такої передбачуваності (прогнозованості) необхідним є фокус на забезпеченні єдності практики найвищої судової інстанції.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі висновки.

1. Повноваження суду касаційної інстанції під час досудового розслідування мають бути розширені шляхом розповсюдження касаційної перевірки судових рішень на ухвали слідчого судді після перевірки їх судом апеляційної інстанції та рішення апеляційного суду за результатом розгляду апеляційної скарги на такі ухвали, які перешкоджають подальшому кримінальному провадженню.

2. З метою забезпечення єдності правозастосування під час досудового розслідування ми підтримуємо висловлені в юридичній літературі міркування щодо доцільності запровадження інституту преюдиційного запиту.

3. Для забезпечення права особи на доступ до суду необхідним є запровадження додаткових механізмів забезпечення єдності судової практики, особливо на рівні Верховного Суду.

REFERENCES

List of legal documents

Cases

1. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 23 travnia 2018 r. u spravi № 243/6674/17-k URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74475959> (in Ukrainian)
2. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 14 liutoho 2023 roku sprava № 405/680/22 URL: <https://opendatabot.ua/court/109075175-0650243c945c146fdf72d5b63de2d5ef> (in Ukrainian)
3. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 21 liutoho 2021 r. sprava № 683/1507/16-k provadzhennia № 51–8872 km18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109242195> (in Ukrainian)
4. Postanova Obiednanoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 31 travnia 2021 r. u spravi № 646/3986/19 URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=97429838&red=1000037a5713a2b317de9a92a14560f6d2aedc&d=5> (in Ukrainian)
5. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 01 hrudnia 2022 roku sprava № 522/7836/21 <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=107748100&red=1000032ae6498b78a1cf54d57075788cfcecd9&d=5> (in Ukrainian)
6. Postanova Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 14 bereznia 2024 r. sprava № 255/1088/18 provadzhennia № 51–6637 km23 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117788868> (in Ukrainian)
7. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Kasianenka Borysa Pavlovycha shchodo ofitsiinoho tlumachennia polozhen punktu 8 chastyny tretioi statti 129 Konstytutsii Ukrainy, chastyny druhoi statti 383 Kryminalno-protseusualnoho kodeksu Ukrainy vid 11 hrudnia 2007 roku № 11-rp/2007 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va11p710-07#Text> (in Ukrainian)
8. Rishennia Konstytutsiinoho sudu u spravi za konstytutsiinoiu skarhoiu Aktsionernoho tovarystva «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) prypysu pershoho rechennia chastyny pershoi statti 1050 Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy vid 22 chervnia 2022 r. sprava № № 3–188/2020(455/20) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-22#Text> (in Ukrainian)
9. Ukhvala Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu vid 10 bereznia 2025 r. sprava № 336/4720/16-k URL: https://opendatabot.ua/court/125736734-a99616d914c1376a6d15207cbad95a7a?_gl=1*s1rxlu*_ga*MTIyMDI4MDA1MC4xNzQ1MjI5NzUx*_ga_0SS0PS3NLJ*MTc0NjAyNjIxNy4xMy4xLjE3NDYwMjYyNjUuMTIuMC4w (in Ukrainian)
10. Ukhvala Pershoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu u skladi u skladi verkhovnoho sudu vid 01 kvitnia 2025 roku sprava № 178/2360/24 <https://opendatabot.ua/court/126289938-6b984cea3e1f91414136aa4e04eda141> (in Ukrainian)

*Bibliography**Edited books*

1. Shylo O H (red) *Yednist sudovoi praktyky u vymiri standartiv yakosti kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva Ukrainy* [Unity of judicial practice in measuring the quality standards of criminal procedural legislation of Ukraine] (Pravo, 2023) (171-172) 352 (in Ukrainian)

Journal articles

2. Maryniv V 'Osoblyvosti realizatsii okremykh zasad kryminalnoho provadzhennia u sudakh apeliatsiinoi ta kasatsiinoi instantsii' [Peculiarities of the implementation of certain principles of criminal proceedings in courts of appeal and cassation] (2013) 11 Pravo Ukrainy 259–266 (in Ukrainian)

Thesis

3. Bobechko N R 'Apeliatsiine ta kasatsiine provadzhennia u kryminalnomu sudochynstvi Ukrainy' [Appeal and cassation proceedings in criminal proceedings of Ukraine] (dys doktora yuryd nauk Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka, 2014) 498 (in Ukrainian)
4. Bondarenko Ya S 'Kasatsiina perevirka sudovykh rishen, pryiniatykh pid chas dosudovoho rozsliduvannia' [Cassation review of court decisions made during the pre-trial investigation] (dys kand yuryd nauk, Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav, 2014) 195 (in Ukrainian)

Thesis abstract

5. Ilieva T H 'Funktsiia sudovoho kontroliu u kryminalnomu protsesi' [The function of judicial control in criminal proceedings] (avtoref dys kand yuryd nauk Kyiv, 2014) 4,13 (20) (in Ukrainian)

Websites

6. Bernaziuk Ya. 'Yevropeiski standarty realizatsii prava osoby na dostup do pravosuddia v aspekti mozhlyvosti kasatsiinoho (tretioho) perehliadu spravy' [European standards for the implementation of the right of an individual to access justice in terms of the possibility of cassation (third) review of a case] <<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1057874/>> (in Ukrainian)
7. 'Interviu z Ya. Romaniukom' [Interview with Y. Romanyuk] 11 (175) Sudovy visnyk <<https://pravo.ua/articles/praktichna-neobhidnist/>> (in Ukrainian)

Мілов Д. В.***Доступ до касаційного суду під час досудового розслідування***

У статті досліджуються питання касаційного оскарження рішень, прийнятих під час досудового розслідування. Приділено увагу проблематиці визначення обсягу повноважень касаційного суду під час досудового розслідування. Проаналізовано нормативну модель обмеження повноважень касаційного суду під час досудового розслідування крізь призму практики Європейського суду з прав людини. Зроблено висновок, що національна модель відповідає конвенційним стандартам захисту прав людини. Досліджено підходи, сформульовані в науковій літературі, щодо можливості збільшення обсягу повноважень суду касаційної інстанції під час досудового розслідування. Зроблено висновок, що повноваження суду касаційної інстанції під час досудового розслідування мають бути розширені шляхом розповсюдження касаційної перевірки судових рішень на ухвали слідчого судді після перевірки їх судом апеляційної інстанції та рішення апеляційного суду за результатом розгляду апеляційної скарги на такі ухвали, які перешкоджають подальшому кримінальному провадженню. Також у статті звертається увага на проблематику забезпечення єдності судової практики у перебігу здійснення судового контролю під час досудового розслідування. Автор підтримує пропозицію, висловлену в процесуальній літературі, щодо доцільності запровадження інституту преюдиційного запиту слідчих суддів до Верховного Суду.

Окремим питанням у статті розглядається проблематика доступу до суду касаційної інстанції під час досудового розслідування. Досліджено практику Верховного Суду та наголошено на негативній тенденції неоднакового вирішення судом касаційної інстанції однорідних питань. На підставі прецедентної практики Європейського суду з прав людини зроблено висновок, що з метою забезпечення права особи на доступ до суду необхідним є запровадження додаткових механізмів забезпечення єдності судової практики, особливо на рівні Верховного Суду.

Ключові слова: доступ до суду, досудове розслідування, оскарження, суд касаційної інстанції, єдність судової практики.

Milov D. V.***Access to the Court of Cassation during the pre-trial investigation***

In the article the issues of cassation appeal against decisions made during the pre-trial investigation were examined. Attention was paid to the issues of determining the scope of powers of the cassation court during the pre-trial investigation.

The author analyses the statutory model of limitation of powers of the cassation court during the pre-trial investigation through the prism of the European Court of Human Rights case law. The author concludes that the national model complies with the Convention standards of human rights protection. The author examines the approaches formulated in the scientific literature regarding the possibility of increasing the scope of powers of the court of cassation during the pre-trial investigation. The author concludes that the powers of the court of cassation during the pre-trial investigation should be expanded by extending the cassation review of court decisions to include the investigating judge's rulings after their review by the court of appeal and the decision of the court of appeal following consideration of an appeal against such rulings which impede further criminal proceedings. The article also draws attention to the issue of ensuring the unity of judicial practice in the course of judicial control during the pre-trial investigation. The author supports the proposal made in the procedural literature regarding the expediency of introducing the institution of a prejudicial request of investigating judges to the Supreme Court.

The article deals with the issue of access to the court of cassation during the pre-trial investigation as a separate issue. The author examines the practice of the Supreme Court and focuses on the negative trend of the cassation court resolving homogeneous issues in different ways. Based on the case law of the European Court of Human Rights, the author concludes that in order to ensure the right of an individual to access to court, it is necessary to introduce additional mechanisms to ensure the unity of court practice, especially at the level of the Supreme Court.

Keywords: access to court, pre-trial investigation, appeal, court of cassation, unity of court practice.

Стаття надійшла до редакції: 15.04.2025 р.

Прийнята до друку: 20.06.2025 р.